

(א) [ערוצין י. וס"ג], (ב) כמות 77 לב, (ג) [כלמח נגדריס מל], (ד) סוף מס' זבים, (ה) וע"ע תוס' כתובות לב: ד"ה שלא.

הגהות הב"ח

(א) גמי המראה והא מינעיל: (ב) ורב דאמר כר' יוחנן: (ג) רש"י ד"ה והא כו' אלא פריך לאוקימנא: (ד) תוס' ד"ה אמר וכו' במקומו ואינו ניכר: (ה) ד"ה חניא וכו' טמא דאע"פ דהוה צענייהו וכו' מ"מ הכבד אינה מקבלת: (ו) ד"ה לוקין וכו' פי' רש"י מקרא: (ז) בא"ד מכות מביאו לידי תשלומין כלומר אינו פריך:

ליקוטי רש"י

ש"ש חזקין חסר קורטוב שנפ"ל לתוכן קורטוב ח"ב. ש"י דומה את מראה המים. ומראהו כמראה מים. כיון ליתא שיעורא נמי לא פסלי דרננן תרמי. צעו שיעורא וסומא. הב"ח הו"ך אחר המראה. דכי היכי דאולת צרישא נטר חומתא ואמרת לא פסלוה ספא נמי זיל נטר חומתא ואימא פסלוה [וחלין כו.]. אמר רב יוסף א"א שמינא א"י הא שמינתתא. דרב יוסף תלמידו דרב יהודה שהוה תלמיד של רב ושמואל ותלה רב יוסף ונעקר תלמודו וכשהיה שומע מימרא דרב ושמואל ואינו נוכח לאותה שמועה מתמה ולאו תלמידו של רב יהודה אני ולא אמר לי שמועה זו ואצ"י תלמידו מוכיחו. אמר ר' אב"י את אמרת א"י. קודם חלין [נדה לט.]. ש"א השם המביאו לידי מכות ב"ד. המקרא המביאו לידי מלקות אינו מביאו לתשלומין מלקות מלא מענה תשלומין מכאשר זמם וכיון דשני שמות הן חייב על שניהם [כתובות לב:].

תורה אור השלם

(א) לא תרצח לא תנאף לא תגנב לא תענה ברעך עד שקר: [שמות ב, יג] (ב) ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאווי ובערת הרע מקרבך: [דברים י"ט]

הגהות וצינונים

[א] ג"א א"ן [גליין]: [ב] "חיישין" (ובדפוס ריניציאה "אי אפשר") לשלשה לוגין שאובין שלא יהו במקום אחד" מהר"ם ל"ג (לגירסת רש"י ותוס' הגורסים כאן י"ן). ויש מוחקים תיבת "שאובין" (בית פנחס, חות יאיר סי' קי), או "לשלשה לוגין שאובין" (חות יאיר שם, רש"י): [ג] והוא בחזקת טמא רש"ל (גליין): [ד] צ"ל טריף (גליין) הגה זו נוספה בש"ס וילנא. ובתוס' שאנן דהשקה בעלמא עבירי להו: [ה] גיר' רש"א (גליין): [ו] צ"ל תניא (רש"י): [ז] צ"ל בשורר המועד (ערליץ) ובמראה כהן הגיה בשורר ובור, ולדבריו צ"ל בסמוך וכתוב שם דיש"ם (וכ"ה בהאה"מ):

כיצד העדים

חסר קורטוב. גרסינן הכא צרישא וצקיסא: לא פסלוהו. משום דחסרו קורטוב אכל אי הוה מעיקרא שלשת לוגין שלמים ונפל לתוכן קורטוב יין ומראהו כמראה יין פסלוהו והא דתני רבי חייה הורידו את המקוה כי האי תנא סצירא ליה: לא פסלוהו. טעמא דקיסא נמי משום דחסר קורטוב הוה וגצי יין נמי הוה מצי למיתני כי האי גוונא צרישא וניתנינהו צדחא צנא הכי שלשת לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב יין או חלב צין שמראהו כמראה מים צין שמראהו כמראה יין לא פסלוהו אלא כי אורחא דמילתא קתני להו שהיין שהוא אדום הופך את המים ממראהו אצל החלב אין דרכו להפוך את מראהו: הב"ח הו"ך אחר המראה. וגצי יין אפילו הוה מעיקרא שלשת לוגין שלמים כיון דמראהו כמראה יין לא פסלוהו ורב כותיה סבר ליה וגצי חלב אע"ג דמעיקרא חסר קורטוב הוה משלים להו חלב: והא מיבעיא בעי דה כ"ו. אהא (א) פרכין לאוקימנא לרב כרבי יוחנן בן נורי ולא כרננן: דבעי רב פפא. רב דאמר לעיל לא פסלוהו היכי תני מי תני חסר קורטוב צרישא ואי הוה שלמים פסלוהו ודלח כרז ואיחיה דאמר כר' יוחנן או דלמא רב לא תני צרישא חסר קורטוב ואמרה למילתיה דלעיל אפילו כרננן דרננן תרוייהו צעו שיעורא וחומתא ורב דאמר כדברי הכל דכולי עלמא חומתא מיהת צעין: א"א שמינא א"י. דרב תני חסר קורטוב צרישא ללא צעי תנא קמא אלא שיעורא ורב דקפיד נמי אחומתא כר' יוחנן בן נורי אמרה למילתיה: אמר רב יוסף א"א שמינא א"י הא שמינתתא. תלמידו של רב יהודה אני ולא שמעתי מפיו שמועה זו דאמרן לעיל צסמיה ג' לוגין מים שנפל לתוכן כו': א"א אב"י כו'. רב יוסף חלה ושכח תלמודו^(א) והיה אצ"י מוכירו מה שקיבל הימנו: ואת אמרת גיהאין. כששנית משנה זו אמרת לנו עליה הוה מיימרא דרב יהודה אמר רב ופירשת לנו דרב לא הוה תני חסר קורטוב צרישא ואמר למילתיה לדברי הכל: הוב"ב שם. צאותו מקום: לא עלתה לו טבילה. שמא כל מים שהיו צבצבת עומדים יחד ושמה צל זה ראשו ורובו צמיס

ש"ש חזקין חסר קורטוב שנפ"ל לתוכן קורטוב ח"ב. ש"י דומה את מראה המים. ומראהו כמראה מים. כיון ליתא שיעורא נמי לא פסלי דרננן תרמי. צעו שיעורא וסומא. הב"ח הו"ך אחר המראה. דכי היכי דאולת צרישא נטר חומתא ואמרת לא פסלוה ספא נמי זיל נטר חומתא ואימא פסלוה [וחלין כו.]. אמר רב יוסף א"א שמינא א"י הא שמינתתא. דרב יוסף תלמידו דרב יהודה שהוה תלמיד של רב ושמואל ותלה רב יוסף ונעקר תלמודו וכשהיה שומע מימרא דרב ושמואל ואינו נוכח לאותה שמועה מתמה ולאו תלמידו של רב יהודה אני ולא אמר לי שמועה זו ואצ"י תלמידו מוכיחו. אמר ר' אב"י את אמרת א"י. קודם חלין [נדה לט.]. ש"א השם המביאו לידי מכות ב"ד. המקרא המביאו לידי מלקות אינו מביאו לתשלומין מלקות מלא מענה תשלומין מכאשר זמם וכיון דשני שמות הן חייב על שניהם [כתובות לב:].

ש"ש חזקין חסר קורטוב שנפ"ל לתוכן קורטוב ח"ב. ש"י דומה את מראה המים. ומראהו כמראה מים. כיון ליתא שיעורא נמי לא פסלי דרננן תרמי. צעו שיעורא וסומא. הב"ח הו"ך אחר המראה. דכי היכי דאולת צרישא נטר חומתא ואמרת לא פסלוה ספא נמי זיל נטר חומתא ואימא פסלוה [וחלין כו.]. אמר רב יוסף א"א שמינא א"י הא שמינתתא. דרב יוסף תלמידו דרב יהודה שהוה תלמיד של רב ושמואל ותלה רב יוסף ונעקר תלמודו וכשהיה שומע מימרא דרב ושמואל ואינו נוכח לאותה שמועה מתמה ולאו תלמידו של רב יהודה אני ולא אמר לי שמועה זו ואצ"י תלמידו מוכיחו. אמר ר' אב"י את אמרת א"י. קודם חלין [נדה לט.]. ש"א השם המביאו לידי מכות ב"ד. המקרא המביאו לידי מלקות אינו מביאו לתשלומין מלקות מלא מענה תשלומין מכאשר זמם וכיון דשני שמות הן חייב על שניהם [כתובות לב:].

פרק ראשון

מכות

ד.

אמר רב יהודה אמר רב חבית מלאה מים. כך גיר' הקונטרס וקאמר לה עלתה לו טבילה משום מים שאובין ולא נראה דהא מדשוי להו השקה כמחוצרים לטהרם מטומאה הוה הדין לענין טבילה נמי ועוד דאמרין צבילה (97 י"א: ושם) מטבילין כלי על גבי מימיו לטהרו והיכי סלקא ליה טבילה

לגו מנא הא המיס שצתוכו שאובין ולא מייערצי וזהשקה צעלמא עדיף^(א) להו אלא ודאי נעשין מחוצרין גס לענין טבילה לכך נראה דגרסינן צמילתיה דרב יהודה חצית מלאה יין ולכך לא עלתה לו טבילה דמי היס קוו וקיימי ושמה עדיין הוה לצור ועומד צמקומו (ד) ואיסור ניכר וטובל ציין אצל נהר צעלמא לא דודאי מתערב צמיס ואז לא היה צעין ועלתה לו טבילה ומיירי ציין לצן שאינו משנה מראה המים דאי ציין אדום ניחוי אס שניה מראה המים אס לא: **תניא** נמי חבי חבית מלאה יין. וגס רש"י לא גריס הכא מים כי אס יין דאס לא כן מאי קאמר וכן ככר של תרומה שנפל לשם טמא (ה) והא [אפי"ל] צענייהו ולא נתערבו מ"מ אינה מקבלת טומאה (וטכרה) [דטהרו] צהשקה דהרי הס מחוצרין למקוה והכי תנן^(ב) צבילה (97 י"א:)

מטבילין כלי על ג' מימיו לטהרו: **לוקין ומשלמין שלא השם המביאין לידי מכות מביאין לידי תשלומין.** פי' (א) מקרא דמציתן לידי מכות דהיינו מלא תענה אינו מציתן לידי תשלומין אלא מקרא ועשיתם לו כאשר זמם ומש"ה לוקה ומשלם משמע דאי ליכא אלא חד קרא אינו לוקה ומשלם וקשה הא אמרי צהשוכר את הפועלים (צ"מ דף ט"א. ושם) החוסס פי פרה לדוש צה לוקה ומשלם אע"ג דליכא אלא חד לאו דלא תחסוס לכך פירש ה"ר מאיר מצורגוני דה"ק שלא השם המציתן לידי מכות (י) אינו כריך להציתן לידי תשלומין דתשלומין לא צעו אזהרה דאי צעו אזהרה ודאי לא לקי דלא למלקות אתה כי אס לתשלומין כדאמרין (לקמן דף י"ג:). לאו שניתן לאזהרת מיתת צ"ד אין לוקין עליו אלא לא צעו אזהרה דליכא אזהרה צנן ועין^(ב) וכתב שלם ישלם צלח אזהרה הלכך לא תענה למלקות אתה וכן צהך דלא תחסוס ע"כ דאזהרה דלא תחסוס לא אתיה אלא למלקות דתשלומין ממילא נפקא דכיון דאינו רשאי לחסוס דין הוה שישלם מה שראויה לחסול צאותה שעה דליכא למימר דאזהרה אתה למנון ולא למלקות דאס כן לכתוב קרא צלשון עשה האכל שור צדישו ושמענא שפיר דאס לא האכיל חייב אלא ע"כ אזהרה כי אתה למלקות אתה^(ג): צעלמא

דאזהרה דלא תחסוס לא אתיה אלא למלקות דתשלומין ממילא נפקא דכיון דאינו רשאי לחסוס דין הוה שישלם מה שראויה לחסול צאותה שעה דליכא למימר דאזהרה אתה למנון ולא למלקות דאס כן לכתוב קרא צלשון עשה האכל שור צדישו ושמענא שפיר דאס לא האכיל חייב אלא ע"כ אזהרה כי אתה למלקות אתה^(ג): צעלמא

כד א ב מ"י פ"ז מהל' מקואות הלכה י"א סמוג עשין רמח טו"ש ע"ד סי' רח סעיף כג: כד ג מ"י ס"ה ח [ג"ל פ"ו הל"י] סמוג ס"ס: כד [ג] [ס"ס]: כו ד מ"י פ"ח מהל' עדות הל' א ופי"ח מהלכות סנהדרין הלכה ב ט"ח ס"י לח: כו ה מ"י פ"ח מהל' עדות הל' א סמוג עשין קי:

רבינו חננאל

[חסר קורטוב] מים שנפל לתוכן קורטוב יין ומראהו כמראה היין ונפלו למקוה לא פסלוהו. ג' לוגין חסר קורטוב ונפל לתוכן קורטוב חלב והרי מראהו כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו ר' יוחנן בן נורי אמר הכל הולך אחר הנראה: ואקשינן איני דפשטה רב כר' יוחנן בן נורי ור' חייא כרבנן והא רב פפא מיבעיא הוה בעי לה (ואמר) והוה אמר רב ברישא דמתני' הכי תני לה ג' לוגין מים חסר קורטוב ונפל לתוכן קורטוב יין לא פסלו המקוה הא ג' לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין פסלי המקוה ור' יוחנן בן נורי אמר הכל הולך אחר הנראה וכיון שמראהו כמראה יין אע"פ שנפל לתוך ג' לוגין לא פסלו המקוה ורב דאמר כר' יוחנן בן נורי או דלמא רב מתניתין ג' לוגין שנפל לתוכן קורטוב יין לא פסלו המקוה חני לה ורב דאמר לדברי הכל ור' יוחנן בן נורי בחלב הוא דפליג ואסיפא דקתני ג' לוגין חסר קורטוב הוא דפליג אבל ארישא מודה. ואמרין רב פפא הוה דמיבעיא ליה אבל רבא פשיטא ליה. וראינו משניות מדוקדקות שאין כתוב בהן ברישא דמתניתין חסר קורטוב (א) וקיימא לן כרב לדברי הכל (ב). קורטוב מפורש בהמוכר את הספינה (דף ז). שהוא חלק א' מח' בשמינית: רב יוסף כשחלה איצקרי ליה תלמודיה ושכח ממנו לפיכך היה אומר לא שמינא לי הא שמינתתא וכן מפורש בנדרים: אמר רב חבית מליאה מים שנפל לים הגדול הטובל באותו מקום לא עלתה לו טבילה לא עדיין ש"א אפשר א' לג' לוגין מים שלא יהיו במקום אחד. ותניא כוותיה. ודוקא בים הגדול דקוו וקיימי מיה אכל בנהרות דמשכי לא. תניא בתוספתא (ד) חבית שנשברה בים ומרא' אותו מקום כמרא' יין הטובל באותו מקום לא עלתה לו טבילה ולא עוד אפילו נפל שם ככר של תרומה טמא: מתני' מעידנו באיש פלוני שחייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין דברי ר' מאיר. פי' לוקין שבעבר על לא תענה ומשלמין מדכתיב ועשיתם לו כאשר זמם. וחכ"א כל המשלם אינו לוקה. חשבן שלמה על ר"ח (א) וכן פי' כל המפרשים דמתני' ועי' תוס' רע"ב ס"ג ועי' צמ"ס ס"ג: (ב) נראה שטון רבנו צדק דאין הלכות אחר המראה רק צנפל לתוכן יין דאמרי כ"ה אלא צסיפא קיי"ל כמ"ק דאין הולכין אחר המראה וכן פסקו הפוסקים: (ג) עי' רע"ב"א: (ד) עי' צמ"ס הרמב"ם שכתב וכן ר"ח צב"א הוה חוספתא כן צלשונה וכו' אלא שאין זה מחזור צעני וסי'.

מאיר. פי' לוקין שבעבר על לא תענה ומשלמין מדכתיב ועשיתם לו כאשר זמם. וחכ"א כל המשלם אינו לוקה. חשבן שלמה על ר"ח (א) וכן פי' כל המפרשים דמתני' ועי' תוס' רע"ב ס"ג ועי' צמ"ס ס"ג: (ב) נראה שטון רבנו צדק דאין הלכות אחר המראה רק צנפל לתוכן יין דאמרי כ"ה אלא צסיפא קיי"ל כמ"ק דאין הולכין אחר המראה וכן פסקו הפוסקים: (ג) עי' רע"ב"א: (ד) עי' צמ"ס הרמב"ם שכתב וכן ר"ח צב"א הוה חוספתא כן צלשונה וכו' אלא שאין זה מחזור צעני וסי'.